

Az öntözés veszélye

Az öntözésnek az az alapvető célja, hogy a termesztett növények vízigényét jobban kielégítse, s így a termésátlagot növelje. Am egyidejűleg szükségszerűen megváltoztatja a talajok víz- és sóforgalmát, ezzel megnövelvén a szikesedés veszélyét, tehát az öntözés nemcsak hasznos, hanem hátrányos is lehet bizonyos körülmények között. A másik — az előbbinél talán még súlyosabb — veszély az, hogy az öntözéssel megemelkedik a talajvízszint. Így az altalajban levő vízben oldódó sók jóval könnyebben és nagyobb mennyiségben juthatnak a felszínre. A növények erőteljes vízfelhasználása és az intenzív felszíni párolgás még kedvez is e felfelé irányuló vízmozgásnak, végső soron a sófelhalmozódásnak. A túlóntozás pedig még más következményekkel is járhat: elláposodhatnak a talajok, ami ugyancsak rontja a termőképességet.

A talaj sóforgalmának az ilyen megváltozása a másodlagos szikesedés. Lényegében tehát ugyanolyan folyamat ez, mint a természetes szikesedés, csak hogy ez esetben a vízben oldódó sók kivirágzását a talaj felszínén a saját termelőtevékenységünk — öntözés — idézi elő, vagy legalábbis siettet. Természetesen a másodlagos szikes talaj nem termékeny, és ugyanazokat a jeleket mutatja, mint a természetes szikes. A másodlagos szikesedés kialakulása a talaj mélyebb szintjeiben kezdődik, ezért azt a felszínen még nem látjuk. Igaz, hogy vannak a felszínen észlelhető jelei már ilyenkor is: a talaj mélyebb szintjeinek víz- és levegőgazdálkodása annyira leromlik, hogy az nehezen művelhető lesz, és nem nyeli el az öntözővizet sem. Olyan, mint a természetes szikes talaj: nedves állapotban kenődés és ragacos, száraz állapotban pedig annyira kemény, hogy megművelése is szinte lehetetlen.

A hagyományos kispárasztai gazdálkodás korában a tápai családok a faluhoz közel eső dűlőkben — Ásványhát, Ingyenes, Kápisztás, Szőlőkalja, Újföld — termelték meg a konyhára szükséges növényeket. Ezt, az évszázadokra visszanyúló önellátó gazdálkodást a századforduló táján Szegedről Tápera került Török Sándor törte meg. Apai nagyapja hajóács volt, nagyanyja pedig halat árult a Klauzál téren. A tizenegy gyermek nevelése tette szükségessé, hogy a mai Petőfi-telep — akkor még szántóföld volt — területén kertészkedésre alkalmas földet béreljenek a városból. Sándor alig 20 évesen kivált a családból, és telket vásárolt a Benefahaton. (A területet ma a Gerle sor, Iker utca, Fiume utca, illetve a Budai Nagy Antal utca határolja.) Mivel igen mély fekvésű volt ez a határ, az éppen épülő téli kikötőből hordatott oda nagy tömegű fővenyt. A fővenyt azonnal trágyával keverte. A több mint 2400 négyszögölnyi kert évről évre ásványt fordított. benne konyhakerti növényeket termesztett, és virágokat

Helek óta bosszankodom. Mert amerre visznek dolgaim, mindenfelé úgy köszön vissza, mint jelzőkaró az út szeléről egy jelenség. „Kivárás” a neve —, s mindenfelé belebotolhatunk. Az üzletekben hol ez nincs, az sincs, amaz meg pláne hiánycikk, netán méregdrága, szétjárja kezét a boltos: kérem, én nem tehetek róla, a nagyker nem szállít és nem adja olcsóbban. A nagyker a gyártóra mutogat: az nem küldi a portékát, s az emeli még a terméke árát. A termelő cégnél a folyton változó és ellentmondásos szabályozókra meg a nyereségirdekelttség viszontagságaira hivatkoznak. S közben szakmacinkos összekacsintások közepette mindenki tudja, hogy tulajdonképpen „kivárára megy ki a dolog”. Arra bázíroz az ipart szüneteltető kisiparosok, kiskereskedők egy része éppúgy, mint a jelentős készleteket rakta-raiban halmozó „közület”. S tán erre játszik a rendeltettségben tisztá utat vágni képtelen, hát a döntést különböző ürügyekkel halogató ügyintéző. Meg a kockázatvállalástól, a megújulásra törekvéstől magukat távol tartani igyekvő vállalatok, szövetkezetek, s azok vezetőinek magatartását is a „kivárás” motiválja.

Amihez többnyire siránkozás társul. Egyre erősebb a kórus hangja, ami a kuszált helyzetre, az egymásnak felelő jogszabályokra, a piaci bizonytalanságokra, a teljesítmény-vissza-fogó javadalmazásra panaszkodik (sokszor persze joggal). S, mintha egyre erősödne a panaszokdás mögött a semmittevés, a nehézségekre hivatkozva bújtatott „kivárás” álláspontja. Lassan már annak is a könyökén jön ki az érvelés, aki mondja, miszerint mindenért „az elvek és a gyakorlati megvalósítás ellentmondásossága: az ésszerűtlen új szabályozás: az alsóbb szintekre nem néző felsőbb irányítás; no meg az objektív tényezők a felelősök. S amíg azok nem változnak, addig legjobban megpróbálunk kivárni...”

Valóban a „kivárás” lenne a legjobb? Igaz lenne, az hogy a gondokból való ki-lábalásért, az eredményesebb gazdálkodásért, s vele összefüggően az életünk jobbra fordításáért nem tehetünk csak annyit, hogy „fedezéské” húzódva” kivárjuk amíg elvonnak felettünk a vihar? S közben siránkozunk, hogy

ellene azért nem tehetünk semmit, mert a jelenségeket rajtunk kívülálló, úgymond objektív tényezők irányítják, amik ellen, ha akarunk se tudunk tenni semmit, annyi visszás rendelkezés, rossz szabályozás, pénznélküliség, ferde piaci mechanizmus, még nem értés, együttműködési képtelenség, a felsőbb támogatás hiánya... stb., stb... köti kezünket-lábunkat.

A panaszáradat, a sirás-rívás nem inkább alibikerésés, nem „megideológizálása” annak, hogy sok cég és sok vezető nem is próbál tenni annak érdekében, hogy a gazdasági-társadalmi életünkben most dúló vihar minél kevesebb kárt okozzon? Nem a kockázati készség hiányát, a konfliktusok fel nem vállalását, nem a kényelemszeretet, nem a régihez való görcsös ragaszkodást, nem a megújulásra képtelenséget, nem a tehetlenséget rejtje-e a másra mutogatás, a siránkozás? Gyanítom, hogy az esetek nagy részében azt rejtje. Erre mutat például az, hogy hasonló cégek közül az újra nyitottabbak, a megújulni, az igényekhez és a helyzethez igazodni képesek azonos nehézségek ellenére is képesek előbbre lépni, boldogulni. Azok, amelyek nem „kivárára” bázíroznak, hanem szembenéznek a nehézségekkel, törnek magukat, küszködnek azért, hogy úrrá legyenek felettük. Nem várnak semmiféle megváltó felső hatalomra, rendelkezésre, vonatkoztatásra, netán csodára, mert tudják, hogy a tevékenységük semmiféle csodavárással nem lesz értékesebb, nem lesz gazdaságosabb és kifizetődőbb.

Sajnos, ilyen vállalatok, szövetkezetek, vállalkozók egyelőre, mintha nem lennének még elegendő. S azoknak is, amelyek a csodavárás helyett a csodacsínálás útját járják minden lépésüket megnehezítik a „kivárók”. Azok, akiknek például a döntésképtelenségéből, az áttekinthetőségéből, a hiányból fakadnak az ésszerűtlen rendelkezések, a visszafogó szabályozások, amiknek nem változtatnak. S azok, akik az objektív nehézségekre hivatkozva ülnek (léteznek) babéraikon. Továbbá azok, akik a csődszelén, a szakadék partsegélyén topogva várják, hogy a mélybe zuhanástól a mások által font és dobott köté mentse meg őket...

S ha nem lesz kötél? Ha nem futja a haladók erejéből arra, hogy kapaszkodót adjanak maradóknak, a kivárók (létezők) babéraikon? Ha nem tudják kimozdítani, magukkal vinni a várakozókat, a nem tevőket az előbbre lépni igyekvők? Mi leszén?

Nem lenne célszerűbb — sőt, szükségszerű! — már most felfigyelni azokra, akik így-úgy kivárára játszanak? Még mielőtt túl sokan lesznek, észre kellene venni őket. Nem pedig szemet hunyni a kivárók szakmacinkos összekacsintásai láttán. Mert annak következtében egyszer csak azon kaphatjuk magunkat, hogy semmit se győzünk kivárni. Se az üzletekben, se a hivatalokban, se a fizetési borítékaikban. Akkor aztán majd tényleg lesz miért siránkozni, panaszkodni. Am a csoda(ki)várás akkor sem segít majd! Csak a csodacsínálás...

Szabó Magdolna

Kérés a felnőttekhez, fiatalokhoz!

A Magyar Üttörök Szövetsége vezető testületei fontosnak tartják, hogy a gyerekek — szorító gazdasági és társadalmi gondjaik közepette is — a lehetőségeinknek megfelelően minél jobb körülmények között nevelkedjenek. Különböző fórumokon sokszor hangzik el ennek érdekében jó kezdeményezés, hasznos támogatásra érdemes javaslat. Kérjük mindazokat, akiknek a gyerekek,

vagy egyes csoportjaik el-látásával, életkörülményeik, családi és iskolai életük javításával, gondjaik megoldásával kapcsolatos javaslatuk, kezdeményezésük van, vagy ilyenről tudnak — írják meg a Magyar Üttörök Szövetsége címére (1388 Budapest, pf. 72.) 1988. április 10-éig. A beérkező el-képzelések hasznosításáról a sajtó útján adunk tájékoztatást.

Magyar Üttörök Szövetsége

Hagyományok Tápen

Kertészek

nevelt. 1915-ben ártézi kutat furatot Török Sándor, s permetezőlocsolással táplálta a kipalántzott növényeket. A zöldség-, illetve virágmagvakat külföldről szerezte be, amelyeket saját készítésű üvegházakban, az úgynevezett kasznikban hajtattott. Melegágyi hajtathoz a tápai családoktól vásárolt lótrágyát. Az udvaron hatalmas halomban érett, s amikor begyulladt, akkor használta föl. A ló-bogarakat üvegscapával irtotta. 1921-ben épített házat Török kertész. Nem sokkal később születtek a gyerekek. László apja mesterségét folytatta, hűga is legtöbb idejét a kertben töltötte. Török László felsőiparit végzett ugyan, ám mindvégig hű maradt a kerthez.

1963-ban kisajátították a kertet: házhelyeknek osztották. A kicsire zsugorodott kertben már nem volt kifizetődő a zöldségtermesztés. Kedvezőbbnek mutatkozott a hagymás-

virágok nevelése. Időközben a szomszéd telkéken is kertészkedő emberek építették meg lakóházukat, így a terület egy tekintélyes nagyságú tápai kertészközponttá fejlődött. A téessztagosításokor mind beléptek a téesszbe, ám a kisajátításig saját kertjükben egységre nevelték a palántákat. Később csak mellékfoglalkozás maradt a háztáji kertészet mind egyikük számára. Törökék kívül ezen a területen kertészkedett a szintén szegedi Pósa Pál. Birtokán fia, ifjabb Pósa Pál ma is műveli a kertet. Kocsis Savanya Ferenc is szegedi volt, aki Amerikából hazatérve Törökék közelében vett kertet, de főállásban Lippai Imre fűrészüzemében dolgozott. Egykori birtokának egy részén ma lánya természetes a zöldségféléket, és sok virágot nevel. Tápai vállalkozó volt Domonkos Pál. A Maros szelén volt nagyobb területű bolgárkertészete, mely földön a Maros vizével árasz-

tásos öntözést végzett. Itthon, házának udvarában még ma is áraszós módon locsolja növényeit. Császár Pitti József kisebb tételben foglalkozott zöldségtermesztéssel. Az ő kertje Törökék végében volt. Temesvári János is tápai kertész. Domonkos Pállal nyugdíjazásukig a Tápai Tisztajt Téesz fő-kertészei voltak.

A kisajátítást követő években gyakorlatilag leáldozott a napja Tápen is a hagyományos, belterjes kertészkedésnek. A megmaradt tenyérnyi területen azért mindegyikük dolgozik. Vevőik között egyre több az olyan, aki tanácsot is kér, miként állíthatná be ő is udvarának egy részét konyhakerti növények termesztésére. A terület kicsi mindegyik régi tápai kertésznél. Ám a kézi ásást már rég föl-változtatta a rotátorozás, s a vizet sem hordják már kos-csira rakott hordókkal a Tiszáról. A zöldségfélék mellett főként jelebb napokra mindegyikük kertjében virítanak a szép és jó illatú virágok, amelyekért szívesen kijönnek Szegedről is.

Ifj. Lele József

Mi? Hol? Mikor?

1988. MÁRCIUS 24., CSÜTÖRTÖK — NÉVNAP: G Á B O R
A Nap kel 5 óra 39 perckor, és nyugszik 18 óra 2 perckor.
A Hold kel 8 óra 43 perckor, és nyugszik 1 óra 15 perckor.

VIZÁLLÁS

A Tisza vízállása Szegednél szerdán plusz 474 cm (áradó).

NYOLCVANÓT ÉVES

Igor Newerly (sz. 1908) lengyel író. 1943-tól 1945-ig német koncentrációs táborokban sánytódott. Számos regénye olvasható magyarul.

HETVENÓT ÉVES

Makrisz Agamemnon (sz. 1913) Kossuth-díjas szobrász, kiváló művész.

ÖTVENÉVES

Agh István (sz. 1938) kétszeres József Attila-díjas költő.

MOZIK

Vörös Csillag: délelőtt 10, délután fél 4, háromnegyed 6 és 8 órakor: Rendőrtörténet (színes, hongkongi film. IV. helyért).

Fáklya: háromnegyed 3 órakor: Flu, nagy fekete kutyaival (színes, m. b. NDK gyermek-film) negyed 6 és 8 órakor: Rendőrtörténet (színes hongkongi film. IV. helyért).

Shabadság: fél 4, háromnegyed 6 és 8 órakor: Tüske a kórom alatt (színes magyar film).

Filmteka: fél 6 órakor: Madárka (színes amerikai film) fél 6 és fél 10 órakor: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Filmklubja.

Kiskőrössi halászcserda: (videomoz) délután 4 és este 8 órakor: Egy férfi, egy nő és egy bank (színes kanadai film).

Eva presszó: este 8 órakor: Police Python (színes, angol krimi).

ÜGYELETES

GYÓGYSZERTÁR
Klauzál tér 3. szám (13/57-es). Este 8 órától reggel 7 óráig. Csak sürgős esetben.

BALESETI, SEBÉSZETI ÉS UROLÓGIAI FELVÉTELI ÜGYELET

Ma a baleseti szenedett szemé-lyeket Szegeden az Idegsebészeti Klinika (Pécsi u. 4.) veszt fel, sebészeti és urológiai felvétel ügyeletet a II. kórház (Tol-buhin sgt. 57.) tart.

EJSZAKAI

ORVOSI ÜGYELET
Este 7 órától reggel 7 óráig a felmőltlakosság részére: Szeged, Hunyadi János sgt. 1. sz. alatt. Telefon: 10-100.

GYERMEKORVOSI ÜGYELET

Munkanapokon 13 órától más-nap reggel fél 8 óráig, szombanap, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel fél 8 órától más-nap reggel fél 8 óráig a Lenin krt. 20. sz. alatti körzeti gyer-meckorvosi rendelőben történik a sürgős esetek orvosi ellátása.

GYERMEK

FÜL-ORR-GÉGESZETI ÜGYELET

Ma este 19 órától holnap reg-gel 7 óráig az Újszegedi Gyer-meckórház, Szeged. Odessza krt. 37. Telefon: 22-655.

FOGORVOSI ÜGYELET

Hétfőtől péntekig 22 órától reggel 6 óráig, szombaton reggel 7 órától hétfő reggel 7 óráig, Szeged, Zöld S. u. 1-3. Telefon: 14-642.

SOS LELKISÉGÉLY-SZOLGÁLAT

Mindennap este 7 órától reg-gel 7 óráig. Telefon: 11-000.

IFJÚSÁGI DROGTELEFON:

54-773.

Hétfőn és csütörtökön délután három órától hat óráig hívható.

Tévé

BUDAPEST 1.

8.55: Tv-torna
9.00: Képijság
9.05: Teledoktor
9.15: A szobrász — Makrisz Agamemnon — (ism.)
9.40: A korona aranyból van — tv-játék — (ism.)
10.55: Képijság
10.55: Hírek
10.55: Hazai tükör
10.55: Telesport
10.55: Esti mese
10.55: Lotósorsolás
10.55: Tv-torna
10.55: Híradó
10.55: Szomszédok
10.55: Van öt perce?
10.55: Hírhírtér
10.55: A sügile — tv-film
10.55: Híradó 3.

BUDAPEST 2.

17.45: Képijság
17.50: Hírek szlovák nyelven
17.55: Dzsesszencia — 4.
18.15: A láthatatlan nyomozó — amerikai tv-film-sorozat
19.00: Nasa obrazovka — szlovák nyelvű nemzeti tévé-műsor
19.30: Dietrich Fischer-Dieskau énekel — (ism.)
20.50: Száz híres festmény — (ism.)
21.00: Híradó 2.
21.15: Műkoresolázó-vb
21.15: Képijság

BELGRÁD 1.

16.50: Híradó magyarul és szerbhorvátul
17.30: Gyerekeknek
18.00: Ismeretterjesztő műsor
18.30: Tv-kiállítás
18.40: Vetélkedő
19.00: Otos stúdió
19.15: Rajzfilm
19.30: Híradó
20.00: Politikai magazin
21.05: Wilby összeesküvése — angol játékfilm
23.30: Híradó
23.50: Ejszakai műsor

BELGRÁD 2.

18.00: Belgrádi műsor
19.30: Híradó
20.00: Szórakoztató műsor

20.30: Macabi — Partizan — BEK kosárlabda-mérkőzés
22.05: Könyvek és eszmék
22.50: Műkoresolázó-vb
23.30: Híradó magyarul és szerbhorvátul
23.30: Gyerekműsor
23.00: Újvidéki képeslapok
19.00: Ma
19.15: Rajzfilm
19.30: Híradó magyarul
20.00: Belpolitika
20.55: Irodalmi műsor
21.25: Zenés műsor
21.55: Híradó szerbhorvátul

Rádió

KOSSUTH

8.20: Vállalkozás
8.30: Nyolc rádió, nyolc dala
9.00: Operettgyűjtemény — (ism.)
9.30: Háttérbeszélgetés
10.05: Diákfelőla
10.35: Labirintus — (ism.)
10.50: Nepdalkorok énekelnek
11.11: Dohányi: Vátozatok egy gyermekdalra
11.35: „Hogy hosszú életű légy e földön”
12.30: Ki nyer ma?
12.40: Rólunk van szó!
12.45: Válaszolunk hallgatóinknak
13.00: A Beaux Arts trió felvételeiből
14.10: Nóták
14.20: Zenei tükör
14.53: A Rougon-Macquart család — Emile Zola regénye
16.05: Révkalauz
17.00: Most jelent meg
17.30: Vujcics Tihamér népzenei feldolgozásából
18.00: Kritikusok fóruma
19.23: Rádiószínház — Pompás Gedeon élete, halála és feltámadása — Sütő András vidám játéka
21.28: A matematika utazó nagyköve
22.20: Tíz perc külpolitika
22.30: Régi híres énekesek műsorából
22.45: Verseit elmondja: Agh István
23.00: Zenekari muzsika
0.10: Himnusz
0.15: Ejfel után...

PETŐFI

8.05: Citeramuzsika
8.20: A Szabó család — (ism.)
8.50: Tíz perc külpolitika — (ism.)
9.05: Napközben
12.00: Hírek nemetül, oroszul és angolul
12.10: Fúvósötök
12.25: Utikalauz üdülőknék
12.30: Nemzetiségek zenéjéből
12.55: Tudósítás a műkoresolázó-vb-ról
13.05: Nosztalgiahullám
14.00: Iránytű
15.05: Nehány perc tudomány
15.10: Operaslagerek — (ism.)
15.45: Törvénykönyv — (ism.)
16.00: Bemutatjuk Szűcs Judit új nagylemezét
17.05: Ipargazdák
17.10: Tudósítás a műkoresolázó-vb-ról
17.15: Popzene
17.30: Jugoszláviából
17.30: Taskaradio...
18.30: Slágerlista
19.05: Bernd Weikl operett-dalokat énekel
19.35: Nording Gála-hangverseny
20.20: Most érkezett Görögországból
21.05: Tudósítás a műkoresolázó-vb-ról
21.15: „Legszébb, legszébb dalom...” — (ism.)
21.35: Szimfonikus táncok
21.55: Basszusáriák
22.29: Napjaink zenéje
23.30: Rockpanoráma
0.15: Ejfel után...

EARTÖK

8.13: Pinchas Zukerman hegedül, Daniel Barenboim zongorázik
9.05: Olasz zeneszerzők műveiből
9.45: Rimszkij-Korszakov: Majusi éj — három-felvonásos opera Közben:
11.10: Pillanatkép
11.15: Magyarán szólva — (ism.)
12.21: Vonósmuzsika
13.05: Hídfók a végtelemben — 2001 — Orodisszeia — (ism.)
14.05: A Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara játszik
15.05: Pophullám
15.59: Híres csellisták
17.00: Két hangon — Radnóti Miklósról — (ism.)
17.30: Diszkotéka — (ism.)
18.30: In limba materna — román nyelvű nemzetiségi műsor
19.05: Rádió-hangversenyekről
19.35: Fu Csong zongoraszte Közben: Kb.
20.25: Néprajzos előadók nyomában Kb.
21.35: Szimfonikus táncok
22.00: Basszusáriák
22.34: Napjaink zenéje